

Právní vyšetřování případů mučení a špatného zacházení

This work is licensed
under a

**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

III. Právní vyšetřování případů mučení a špatného zacházení

Mezinárodní právo *vyžaduje* od jednotlivých států zahájení vyšetřování oznámených případů mučení.

Základní zásady účinného vyšetřování:

- Kompetence
- Nestrannost
- Nezávislost
- Rychlost
- Důkladnost

→ Jestliže stát není schopen nebo ochoten zahájit trestní stíhání údajného pachatele, měl by jej předat jiné jurisdikci.

Právní vyšetřování mučení

A. CÍLE VYŠETŘOVÁNÍ PŘÍPADŮ MUČENÍ A ŠPATNÉHO ZACHÁZENÍ

A. Cíle vyšetřování případů mučení a špatného zacházení

IP: „Širším účelem vyšetřování je zjistit skutečnosti související s údajnými případy mučení.“

A. Cíle vyšetřování případů mučení a špatného zacházení

Osoby vedoucí vyšetřování jsou povinny:

- směřovat svoji činnost k získání výpovědí od obětí
- zajišťovat a uchovávat důkazní materiály (včetně lékařských důkazů)
- identifikovat případné svědky a získávat jejich vyjádření
- zjistit jakým způsobem, kdy a kde se údajné případy mučení odehrály
- zjišťovat vzory nebo obvyklé praktiky mučení.

Právní vyšetřování mučení

B. ZÁSADY VYŠETŘOVÁNÍ

B. Zásady vyšetřování

Cíle účinného vyšetřování a dokumentace:

Objasnění skutečností a vytvoření a uznání odpovědnosti jednotlivce a státu;

Určení opatření potřebných k prevenci opakovaného výskytu;

Usnadnění trestního stíhání nebo disciplinárních postihů odpovědných osob;

Demonstrace potřeby plné náhrady škody ze strany státu (včetně finančního odškodnění a rehabilitace);

B. Zásady vyšetřování

Státy jsou povinny zajistit rychlé a účinné vyšetřování oznámených případů.

V případě absence stížností jsou státy povinny zahájit **vyšetřování z moci úřední**, jestliže existují důvody se domnívat, že mohlo dojít k případům mučení.

Vyšetřovatelé musí být nezávislí, odborně způsobilí, nestranní a musí disponovat veškerými zdroji a pověřením nezbytným k předvolání státního zaměstnance k podání svědecké výpovědi a k vedení vyšetřování.

Zjištění musí být zveřejněna.

B. Zásady vyšetřování

Oběti, svědkové a osoby vedoucí vyšetřování a jejich rodiny **musí být ochráněny** před projevy násilí, vyhrožováním násilím a všemi dalšími podobami zastrášení;

Oběti a jejich právní zástupci musí být informováni nebo mít přístup na každé příslušné slyšení a ke všem příslušným informacím.

B. Zásady vyšetřování

Lékaři jsou během vyšetřování povinni se řídit příslušnými etickými kodexy. Jejich **odborné zprávy** by měly obsahovat alespoň tyto informace:

- Okolnosti výsledku;
- Pozadí případu (metody mučení apod.);
- Tělesné a psychologické vyšetření;
- Odborný názor a informaci o autorství;
- Zprávy musí být důvěrné a smí být předány příslušným orgánům pouze se souhlasem oběti;
- Oběť musí být seznámena s obsahem zpráv;

Podrobné informace o zprávách a vyhodnocení naleznete v kapitolách IV, V a VI

Právní vyšetřování mučení

C. POSTUPY PŘI VYŠETŘOVÁNÍ PŘÍPADŮ MUČENÍ

1. Určení vhodného vyšetřovacího orgánu

V případě zapojení veřejných činitelů nebo ohrožení nezávislosti vyšetřovatelů je třeba vytvořit **zvláštní vyšetřovací komisi**, která:

- bude disponovat alespoň základními procedurálními jistotami chráněnými mezinárodním právem.
- bude vybavena adekvátní administrativní a technickou podporou.
- bude disponovat přístupem k objektivnímu a nestrannému právnímu poradenství.
- bude mít k dispozici zdroje a oprávnění příslušné země v plném rozsahu.
- bude oprávněna hledat pomoc u zahraničních odborníků.

1. Určení vhodného vyšetřovacího orgánu

Zásah státu vytušit v těchto případech:

- oběť byla spatřena nezraněná ve vazbě
- je rozpoznatelný modus operandi (např. vyšetřovatelé používají stejné nástroje k mučení a špatnému zacházení opakovaně i v jiných případech);
- překážky ve vyšetřování.

2. Výslech údajné oběti a dalších svědků

Z důvodu zvláštního charakteru případů mučení je třeba věnovat zvýšenou pozornost níže uvedeným bodům:

- Oběť musí být informována o každém dalším kroku v procesu/případu a měla by mít možnost udělit informovaný souhlas s využitím informací.
- Hlavní vyšetřovatel by měl být vybírán na základě preferencí oběti (např. pohlaví, jazyk, kulturní zázemí).
- Kontext vyšetřování (místo, účastníci, atmosféra, důsledky).

2. Výslech údajné oběti a dalších svědků

- Bezpečnost obětí/svědků a jejich rodin
- Výběr tlumočnicka
- (Plán) které informace je od oběti třeba získat (např. okolnosti, data, místa, účastníci, metody, svědkové);
- Záznam/přepis výpovědi oběti a dle možností i pachatele.

3. Zajištění a získání fyzických důkazů

Je třeba
shromáždit co
nejvyšší počet
fyzických důkazů;

Vyšetřovatelé
proto potřebují
neomezený
přístup na jakékoli
místo.

3. Zajištění a získání fyzických důkazů

- Budova nebo oblast, kde probíhá vyšetřování, musí být uzavřena

- Veškeré důkazy je třeba shromažďovat, spravovat, balit, označovat a skladovat v úschově

4. Lékařská prohlídka

- Součást každého vyšetřování.
- (Velmi obecně) Kritická doba z hlediska lékařství – šest týdnů (stopy mizí – zachování důkazů) v závislosti na druhu zranění
- *Všeobecně: čím později, tím vyšší ztráty!*
- Psychologické vyšetření je vždy součástí některého lékařského vyšetření, nebo je provedeno samostatně

Viz též další kapitoly!

4. Lékařská prohlídka

Jsou přítomny indikátory křivého obvinění?

Důsledky dalších stresových faktorů (perzekuce, let apod.)

Shodují se nálezy z tělesného a psychologického vyšetření s obsahem zpráv?

Časový rámec důsledků a obnovy duševního zdraví?

Fyzické přispívající faktory

Psychologické symptomy, které lze v tomto kulturním a sociálním prostředí očekávat?

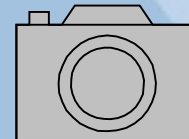
Šest zásad části IP věnované lékařským otázkám

Viz též další kapitoly!

5. Fotodokumentace

Klíčové body:

- Součást každé dokumentace
- Fotodokumentaci je třeba pořizovat co nejdříve, protože během času dochází ke změnám vzhledu a zhojení poranění; fotodokumentace slouží coby součást důkazního řízení.
- Na kvalitě záleží, avšak je lépe pořídit raději jednodušší fotografie než žádné.

➔ *Poznámka: podrobné informace naleznete v aktualizovaných základních a rozšířených modulech k IP. IP částečně hovoří o analogové technologii.*

Právní vyšetřování mučení

D. VYŠETŘOVACÍ KOMISE

1-2. Rozsah vyšetřování a pravomoci komise

Neutrální **pravomoci vyplývající z pověření** by měly obsahovat přesnou definici **rozsahu** vyšetřování a poskytovat dostatečnou flexibilitu.

Komise musí mít tyto **pravomoci**:

- získávat veškeré informace nezbytné k vyšetřování, tj. svědecké výpovědi, chorobopisy atd.
- vydávat veřejné zprávy
- navštěvovat příslušná místa, a to včetně míst, kde mělo docházet k mučení
- získávat důkazní materiály od svědků v cizině

3-4. Kritéria členství a zaměstnanci

- **Nestrannost – Způsobilost – Nezávislost:** tři základní požadavky na členy vyšetřovací komise;
- Objektivita je zajištěna vyšším počtem členů komise.
- Členové komise by obecně neměli sami vést vyšetřování případů mučení a špatného zacházení;
- Mezi **zaměstnanci** by měli být nestranní odborní poradci s potřebnými technickými odbornými znalostmi;

5-7. Ochrana svědků, postupy a oznámení o zahájení vyšetřování

Komise by měla:

- uchovávat identitu svědků v tajnosti, neboť v opačném případě by mohlo dojít k jejich ohrožení;
- provádět veřejná slyšení, a to s výjimkou případů, kdy jsou vzdálené slyšení prostřednictvím kamery a písemné svědecké výpovědi nezbytné k zajištění ochrany svědka;
- oznamovat široké veřejnosti své zřízení a žádat veřejnost o poskytnutí informací;

8-10. Přijetí a posuzování důkazů, práva stran

Komise by měla:

- disponovat pravomocí nařídít svědeckou výpověď (včetně výpovědí od údajných pachatelů mučení) a nařizovat přípravu dokument (např. chorobopisů);
- poskytnout údajným obětem přístup ke všem informacím ohledně řízení;
- dovolit právní poradenství svědkům;
- vyhodnocovat veškeré informace a posuzovat jejich spolehlivost;
- citlivě zohledňovat pohlaví, jakož i sociální a kulturní okolnosti, které ovlivňují chování svědků;

11. Zpráva komise

Zprávy by měly obsahovat následující informace:

- Rozsah a pověření k vyšetřování;
- Postupy a metody posuzování důkazů;
- Seznam svědků, doličných předmětů a údaje o času a místě každého zasedání;
- Popis širších souvislostí vyšetřování (společenských, politických a hospodářských podmínek);
- Popis událostí a důkazní materiál k jednotlivým zjištěním;

11. Zpráva komise

Zprávy by měly obsahovat následující informace (pokračování):

- Právní předpisy, kterými se komise řídila;
- Závěry na základě příslušných právních předpisů a věcné závěry;
- Doporučení na základě závěrů komise.

→ Nejsou-li závěry přijaty jednomyslně, nesouhlasící členové komise musí mít možnost vyjádřit své nesouhlasné stanovisko.

→ Stát by měl poskytnout veřejnou reakci na zprávu komise.